

(חיי שרה תשפ"א שלום רב)

זה דבר מובן מאליו שהתורה היא לא ספר היסטוריה, והחומר שנכתב בתורה הוא לא להודיע לנו סיפורים מחיי האבות והאמהות, אלא כל דבר שנכתב הוא להודיע לנו עוד יסוד ביהדות, בגדר מעשה אבות סימן לבנים, שנבין יותר טוב מדוע נבחרו האבות להיות אבי האומה שעתידיה לקבל תורה בהר סיני, וסתם פטים מהחיים שלהם, מעניינים ככל שיהיו, אינם נכתבים בתורה, ולכן נתקשו הראשונים בתחלת פרשת חיי שרה מדוע נכתבה כל הפרשה של מיתת שרה והמו"מ של קניית מערת המכפלה מעפרון, ובאמת אפילו מיתת שרה צריך להבין למה נכתבה, כי הרי מיתת רבקה לא נכתבה וגם לא מיתת לאה, וגם מיתת יצחק לא נזכרה, ורק מיתת רחל נזכרה כנראה משום ענין קבר רחל או בכדי שנבין את מעשה ראובן ומדוע הוא איבד את הבכורה, אבל מיתת שרה זה פרט מעניין, אבל זה לא נוגע להבנת יסוד של מעשה אבות סימן לבנים, ויסוד היהדות, וכן הקשה החזקוני.

ואף שיש לטעון שאנו צריכים לדעת את מקום קבורת האבות שהיא בחברון [אף שגם זה לא מיסודי היהדות, ואנו לא יודעים את מקום קבורתו של משה, ולא של דוד, וזה בכלל לא מעיקרי הדת], והרמב"ן עצמו כתב זה לתירוץ אחד, אבל זה לא מתרץ את כל האריכות בדו-שיח שבין עפרון ואברהם עד שבסופו של דבר אברהם קונה את הקרקע במחיר מופרז [כנראה לא היה איש עסקים חריף], זה כבר תמוה מאד מה זה נוגע לנו, מה איכפת לנו כל הדו"ד, הלא העיקר הוא ששרה נקברה במערת המכפלה, וכי יש איזה נ"מ מה היה המו"מ לקנות את השדה וכמה כסף זה עלה? ועוד תירץ הרמב"ן שרצה להראות איך שהיה אברהם חשוב בעיני בני דורו ונתקיימה בו ברכת ה' של והיה ברכה וקראו אותו אדני. והנה מלבד שלא ברור מדוע אנו צריכים לדעת את זה, אבל גם זה לא מתרץ מדוע הוצרכה התורה לכתוב את כל הדו"ד בין לבין עפרון, שזה לא מראה את גדול הכבוד שהראו לאברהם.

ועיין ראב"ע שכתב שנזכרה זאת הפרשה להודיע מעלת א"י על כל הארצות לחיים ולמתים, אבל הרמב"ן דחה טעם זה, כי איך רואים מכאן מעלת ארץ ישראל, הלא הוא לא היה מוליכה לארץ אחרת לקבורה, כי הלא היא נפטרה כאן וא"כ אין מכאן ראייה. גם כתב ראב"ע שזה מראה שא"י נהיית נחלתו של א"א, וגם זה דוחה הרמב"ן, כי מה הראייה מזה שקנה את מערת המכפלה שנתקיים לו הנחלה, ואדרבה הרי הובטחה לו כל הארץ וזה לא נתקיים בחייו.

ולכן מביא הרמב"ן [וכן תירץ החזקוני] מחז"ל שהפרשה הזו מורה לנו את אחד מהעשרה נסיונות

שנתנסה בהם אברהם אבינו, לראות אם הוא מהרהר אחר מדותיו של הקב"ה שהבטיח לו כל הארץ ועכשיו הוא צריך לקנות פיסת קרקע בכסף מלא. ובודאי יש מחז"ל שס"ל כן, וגם בראשונים מצינו כן (עיין רש"י ריש ו'ארא לגבי טענת הקב"ה למשה שהוא פחות מהאבות), אבל רוב הראשונים והמפרשים (פיהמ"ש לרמב"ם, רע"ב, הגר"א, תפא"י) בפ"ה מאבות שנמנו שם העשרה נסיונות לא מנו נסיון זה בהדי העשרה, ומשום שסברו שנסיון העקדה הוא הנסיון האחרון, וכן משמע בתורה עצמה שלאחר נסיון העקדה כתוב שעתה ידעתי כי ירא אלקים אתה וכבר נשבע לו הקב"ה כל טוב שבעולם לו ולזרעו אחריו, וא"כ מה שיך לומר שהיה כאן עוד נסיון, דהרי בפשטות הנסיונות הולכים מהקל אל החמור, וכי שיך לומר שנסיון זה חמור מנסיון העקדה? ומדוע הוצרך לעוד נסיון? וגם אפילו נימא שהיה בזה נסיון, אבל מספיק היה שצריך לקנות את האדמה שהיא שייכת לו, אבל מדוע לנו לדעת את כל המו"מ?

ונראה לבאר [ע"פ שיטת הרמב"ן] שפרשה זו נכתבה בתור הקדמה להבין את הפרשה הבאה בתורה, פרשת השידוכים שבין יצחק ורבקה ואת המהלך של אליעזר בהשראת אברהם לחפש את הזיווג הנכון בשביל יצחק, ונקדים את זה ביסוד שצריך להיות ברור לכל אחד, בהקדם הסיפור הידוע עם הסטייפלר שבא אליו בחור מבוגר [בן שלשים וכמה] בטענה על הרבש"ע, הלא הגמרא אומרת שארבעים יום קודם לולד אז נגזר מי יהיה נשוי לבת פלוני, ואני כבר בן שלשים ועדיין לא מצאתי בן זוגי, וא"כ הגמרא לא אומרת את האמת, עכ"פ לגבי דידי.

ותירץ לו הסטייפלר דברים קשים, הוא אמר לו שהגמרא רק אומרת מי צריך להיות למי, אבל בודאי האדם יכול לעשות פעולה ולדחות את מי שמגיע לו, למשל, אתה פגשת את המדוברת שלך, אבל דחית אותה משום שלא היה לה מספיק כסף, או משום שלא אהבת איך שהיא נראית וכו' וכו', א"כ מה שב"ק משמיעה זה לא גזירה כנגד הבחירה של האדם, זה רק מה שצריך להיות אבל בחירה גוברת על הכל, וממילא הציעו אותך לך, ואולי אף פגשת אותה, אבל אמרת לא! וכמו כן אפשר להיפך, שהיא אמרה לא משום איזה סיבה שנראית לה כחשובה, ולק"מ על הגמרא, עכ"ת.

והנה הדברים מפורשים בפרשה, דמקודם אומר אברהם לאליעזר שה' דבר לי ואשר נשבע לי לאמר לזרעך אתן את הארץ הזאת הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה לבני משם. הרי שהוא בטוח שה' ישלח מלאך ולקחת אשה. ואח"כ בפסוק לאחר זה הוא אומר: ואם לא תאבה האשה ללכת אחרך ונקית משבועתי זאת. אבל תימה הלא אמר בפסוק הקודם שה' ישלח

מלאך ללקחה, א"כ מה זה שחוזר ואומר ואם לא תאבה? התירוץ הוא שה' יכול לשלוח מלאך, והמלאך יכול להורות מי היא האשה, והוא יכול לקחת אותה משם, אבל אעפ"כ האשה יכולה להתנגד ולומר אין רצוני בשידוך עם יצחק, זה לא סתירה להחלטת המלאך, כי המלאך רק יקח אותו לבת פלוני לפלוני, אבל זה לא סותר התנגדות האשה.¹ [ובאמת הרי בדעת בתואל היה לעכב את השידוך וזה היה בידו אילולא המיתו המלאך, אלא שע"ז שייך ס"ד שיבוא מלאך וימית את בתואל שלא יפריע, אבל המלאך לא יכול לאלץ את האשה להסיכן לשידוך, והיינו משום שדבר זה ניתן לבחירת בני הזוג].

ולכן צריכים לדעת שאסור למנוע שידוכים בשביל דברים של מה בכך, ובודאי לא בשביל כסף, מי יודע אם דוחים בזה את המיועד או המיועדת מן השמים, ובודאי שמה שנוגע למעשה צריך לקחת בחשבון, אבל אסור לעשות חשבונות פעוטים, ואם יש שאלה מה הוא חשבון פעוט, אז על זה צריכים לשאול שאלת חכם. ולפ"ז תמוה איך החליט אליעזר לבחון את רבקה אם תאמר גם את גמליך אשקה, הלא זה לא מובן כלל ואינו סביר שילדה בת ג' תאמר לעשרה אנשים גדולים שהיא תשקה אותם מים, שישקו את עצמם, הלא אין זה חסד אם אפשר לעשות בעצמו, וא"כ איך יבטל את השידוך אם היא לא תעמוד במבחן? ובאמת הגמרא אומרת בתענית ששאלת אליעזר היתה שלא כהוגן, אבל לא מטעם זה.

ועיין אוה"ח פסוק יז שעמד ע"ז ותירץ שלכן אמר הגמאיני, שזה לשון גמיעה, וגם אמר מעט, גם לא אמר שתטה כדה כו' לזה היה ירא על התנאים שהתנה שמא לא תקים אותם ונמצא הוא מפסיד מבקשו על ידי תנאו, לזה היה ממעיט בכל האפשריות בתנאיו כדי שיהיה נקל בעיניה לעשותם.

בכדי להבין את התשובה לזה, צריכים אנו להבין את כל ענין העשרה נסיונות שנתנסה אברהם אבינו, ובכלל מה התכלית בזה, ונקדים לזה מש"כ רש"י בפרשת העקדה עה"פ כי עתה ידעתי: מעתה יש לי מה להשיב לשטן ולאווה"ע התמהים מה היא חיבתי אצלך, יש לי פתחון פה, עכשיו שרואין כי ירא אלקים אתה. וזה צ"ב טובא, מה הדו"ד בין הקב"ה והשטן ואווה"ע על חיבתו המיוחדת לאברהם.

והנה מוצאים אנו שעל הפסוק הזה של כי עתה ידעתי איתא בחז"ל (ב"ב ט"ו ב') דבר פלא: א"ר יוחנן גדול הנאמר באיוב ממה שנאמר אצל אברהם, כי אצל

איוב נאמר איש תם וישר וירא אלקים וסר מרע, ואילו אצל אברהם נאמר רק כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה. וזה פלא, שחז"ל מדייקים מהלשון של העקדה, הנסיון שנועד להראות את גדולתו של אברהם, שבאמת איוב גדול ממנו, וכאילו זה פחות במדרגת אברהם.

אבל ביאור הדבר, שאמנם העשרה נסיונות הוכיחו את החיבה המיוחדת שיש לאברהם אצל הקב"ה, ומעכשיו הוא אברהם אוהבי, והוא זה שנבחר מכל באי עולם להיות אבי האומה הישראלית ולקבל את התורה ולהיות העם הנבחר והעם סגולה, ולזרעך את הארץ הזאת. אבל השטן ואווה"ע לא משלימים עם זה, הם טוענים שאמנם אברהם הוא באמת אדם מצטיין ביותר, אבל יש לנו לאווה"ע מועמד אחר [שגם הוא דגל במדת החסד ו כדאיתא באדר"נ פ"ז שגם איוב עשה בית עם ד' פתחים שכל אורח ושב יהיה לו איפה לאכול ולשתות, שגם הוא קרא את שם ה' בעולם על ידי מדת החסד שלו], יש לנו צדיק יותר גדול, שאמנם אברהם עבר את נסיון העקדה, אבל רק נאמר עליו בתורה כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה, אבל על איוב נאמר שהוא איש תם וישר וסר מרע מלבד היותו ירא אלקים, הרי שהקב"ה בעצמו מעיד שמעלת איוב גדולה ממעלת אברהם, וא"כ מדוע נבחר אברהם יותר מאיוב? והנה אמת יש בטענתם זו, וגם משה רבינו חשש לכך כששלח את המרגלים ואמר להם היש בה עץ אם אין, פירש"י שחשש מהגנת אדם כשר כאיוב, כלומר שאפשר שזכויותיו גדולות מזכויות עם ישראל שבאים מכח האבות. ובכדי להשיב על טענה זו, מדוע נבחר אברהם להיות אבי האומה שתקבל את התורה, הוצרך הקב"ה להוסיף עוד נסיון על אברהם, אפשר זה תשע ואפשר זה עשר, אבל הוצרך לנסיון נוסף, להחליט בינו ובין איוב – המתחרה שלו.

אלא שגם איוב הוצרך להתנסות, דאף שהיה באמת איש תם וישר וירא אלקים וסר מרע, אבל זה נכתב קודם שנתנסה, ולכן נתנסה איוב ביסורים קשים – יסורי איוב – לראות האם ראוי הוא להיות אבי האומה הנבחרת, ואמנם נכשל בזה איוב כמבואר בספר איוב, שחטא בפיו לאלקים, ואילו אברהם עמד בנסיון אחר נסיון ומצאת את לבבו נאמן לפניך, ולכן בחרת באברהם, כלומר ולא באיוב, ויוצא שהנסיון הוכיח למעשה שאיוב לא יכול לקבל את התורה, אבל עכ"פ נשארה הטענה על אברהם שעליו נאמר רק כי ירא אלקים אתה ולא כתיב תם וישר וסר מרע. ולכן הנסיונות של אברהם צריכים להיות שוות ומתאימות לנסיונות של איוב.

והנה הגמרא מקשה על זה מאי וסר מרע [ומה

שפירש ראב"ע פסוק זה, אין להוכיח מכאן כלום, עיי"ש.

1. שו"ר שראיה זה הביא הקה"י עצמו באגרותיו. והראוני שלפי מה

דלא מקשינן על תם וישר, נראה דבאמת תמים כתוב אצל אברהם: התהלך לפני והיה תמים, וישר הלא האבות נקראו ישרים, וכמו שאמר בלעם: תמת נפשי מות ישרים, זה אברהם יצחק ויעקב (ע"ז כ"ה), הרי שעיקר החילוק בין איוב לאברהם תלוי בהבנת וסר מרע, ולכן מקשה על זה הגמרא, וגם משום שסר מרע נכתב לאחר ירא אלקים, ולכן תמהה הגמרא מה יש להוסיף יותר מירא אלקים]. והנה בודאי שלא היה לא אצל אברהם ולא אצל איוב שום שמץ רע, אבל תיבת וסר מרע כשמדברים על אנשים גדולים כמו איוב ואברהם בהכרח הכוונה למשהו אחר לגמרי, משהו הרבה יותר גבוה. מה הוא זה?

מצינו בגמרא: מאי וסר מרע? א"ר אבא ב"ר שמואל איוב וותרן בממונו היה מנהגו של עולם נותן חצי פרוטה לחנוני איוב ויתרה משלו, ופירש"י: מי שיש לו מלאכה מועטת כו' ואיוב ויתרה לחצי השני משלו ונותן לו כל הפרוטה שהיה רע בעיניו לדקדק בדבר קל שאינו ממון, והיינו שהיה מוחל חצי פרוטה לעובד שלו, שהיה נדיב. ויוצא שהחילוק בין איוב לאברהם, שבכל דבר הם שווים, וכל אחד ראוי להיות אבי העם הנבחר ולקבל את התורה בסיני, אבל בנקודה זו גדל איוב מאברהם, ועדיין לא נסתמו טענות השטן לגמרי.

ובאמת זה פלא, הלא אברהם היה איש החסד, כל ימיו היה מכניס אורחים עד שהצטער ונחלה מזה שלא יכול להכניס אורח, והוא נטע אשל בבאר שבע והאכיל לעוברים ושבים חנם, הרי אין לך אדם הדוגל במדת החסד יותר מאברהם לכאורה, ואעפ"כ יכול השטן לקטרג שבנקודה זו גדול איוב מאברהם. והביאור, כי אף שראינו חסד מאברהם אבל לא ראינו ויתור, על מה ששייך לו, לא שאני נותן משלי משום שכך אני חפץ, אלא בו בשעה שיש לי סכסוך עם אדם אחר, הוא טוען כך והשני טוען פחות, אז פתאום לא שייך חסד, אז זה שלי, אני לא מוותר על שלי, אדם יכול להיות בעל חסד אמיתי, אבל זה כל זמן שלא מאלצים אותי, אבל אם מכריחים אותו לוותר על שלו, אז כרגיל התשובה היא שאפילו פרוטה אחת לא אתן לך! גנב שכמותך. פעם הייתי דיין בדין תורה, הם צעקו א' על השני ובתוך הדברים אמר א' לא איכפת לי מהכסף, את כל הכסף שאני תובע אני מסכים ליתן לצדקה, אבל העיקר הוא שלא אתן אותו לך! חסד כן, ויתור לא!

והנה באמת רואים אנו הרבה פעמים ויתור מצדו של אברהם, וכגון בזה שויתר ללוט ואמר לו לבחור היכן הוא רוצה ללכת, וכן בשבי ממלחמת ד' מלכים אמר מחוט ועד שרוך נעל ואם אקח מכל אשר לך, אבל באמת שם ויתר משום שסבר שבאמת זה לא מגיע, שהארץ עדיין לא ניתנה לו ולכן זה מגיע ללוט,

וכן בשבי סבר שזה שבי הבא מחמת נס שלא שייך לו, ולכן אף שעבר נסיונות במדת הויתור, אבל זה לא הויתור היותר גדול.

ולכן הוצרך אברהם לעבור עוד נסיון, והנסיון הזה אינו במדת נאמנותו להקב"ה כמו העקדה, אלא הנסיון הוא במדת וותרנותו, ולכן טען השטן שאף שיש לאברהם מדת החסד אבל לאיוב יש מדת הוותרנות שהיא גדולה מחסד, ולכן הוצרך לנסותו בנסיון מערת המכפלה, כי בנסיון זה הראה מעלה עוד יותר גדולה מאיוב, כי וותרנות הוא וותרנות משלו, והיינו שלא מדקדק על הפועל שלו, אבל בסכסוך של ממון קשה לאדם לוותר ואפילו על חצי פרוטה, וזה גדלותו של אברהם יותר גדול, כי עכ"פ איוב דקדק רק ליתן פרוטה מה שמגיע לשני, אבל לא יותר מזה, אבל אברהם נתן ארבע מאות שקל קנטרין ולא דקדק, וא"כ לא רק ששילם מכספו למה שבאמת שייך לו, אלא שלא דקדק בכלל הרבה יותר מן המצופה, ולכן בנסיון זה באמת הוכח שאברהם גדול מאיוב, אפילו בנקודה החזקה של איוב.

וזה מפורש במשנה בפ"ה מאבות עשרה נסיונות כו' להודיע כמה חבתו של א"א, ופירש בתפא"י: ולמה נתנסה בכל אלה אם לדעת את אשר בלבבו מי איכא ספיקא כלפי שמיא, להכי נסהו הקב"ה כ"כ כדי להודיע להכל כמה גדולה היתה אהבתו לאלקיו ושלא לחנם בחר בו הקב"ה מכל דורו וכו', והן הן הדברים.

והנה מדוע זה באמת כ"כ חשוב לאבי האומה הישראלית להיות הכי גדול במדת הוותרנות? נראה שצריכים להסביר באמת תופעה זו, מדוע ישנם אנשים שגדולים במדת החסד אבל אינם יכולים לוותר מממונם, כי לכאורה הלא זה דברים זהים, ומה החילוק העמוק ביניהם, הלא שניהם חסרונן כיס? ונראה, ענין זה שוותרנות גדולה מחסד משום שחסד יכול להיות מטעמים היומנטיים שלו, זה מחזק את האדם, זה נותן לו הרגשה טובה, זה לאו דוקא מצוה, זה לאו דוקא נגד רצונו של האדם, זה עושים בני אדם אפילו כשאינם מצוים, גם גויים עושים עושים חסד. אפילו מי שגדול בתורת החקירה יכול לבוא לידי חסד, בשביל זה לא צריכים תורה מסיני, להיות מצווה, זה דבר שעולה על השכל, לי יש כסף, השני עני, השני חולה, השני צריך צדקה, הלב מרחם. זה רגשות.

וויתור זה לא צדקה, השני אינו בעל צדקה ועני וחולה. הוא עשיר כמוני. הוא יש לו שייכות לכסף כמו שיש לי. מה פתאום שאוותר לו? זה בודאי לא מסתבר? שהוא ווותר לי! מה פתאום אני לו? וזה לא מספק את האדם בכלל! להגיע למדרגה של וויתור שייך רק מי שאינו עושה מצות משום שהוא מבין אותם ומתחשק לו

מהם, משום שזה נעים, אלא משום שהוא עושה מצוות משום שהוא מצווה, וממילא רק מי שמקבל תורה מסיני, מכח המצוה, יכול לגדול בתורת ויתור, ולכן הוכרח אברהם לעבור נסיון זה, בכדי להראות שגם בנקודה זו הוא גדול יותר מאיוב, ואדרבה איוב רק ויתר לפועל שלו, שזה דבר המסתבר מאד, שהרי לדקדק בדבר קל שאינו ממון אין בזה משום החידוש, אבל אברהם ויתר ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר, זה ויתור שלא מסתבר כלל!

ולפי זה איוב היה גדול הדור, אבל בתורת החקירה, הוא הגיע למדרגות גדולות על ידי תורת תוהו, ולכן הגיע ליראת אלקים, ואפילו למדרגת סור מרע הגיע, אבל לדעת איוב אין צורך לתורה מן השמים, מספיק להגיע לתורת הבריאה ותורת תוהו, אבל כאשר נתנסה ונלקחו ממנו בניו, אז חטא באלקים, והיינו כי מי שמגיע למציאות ה' על ידי חקירה, לא יכול לעמוד בנסיון, כי היו לאיוב שאלות, צדיק ורע לי, זה לא מגיע לי, לא עשיתי שום עבירה, איש תם וישר וירא אלקים, ולכן נכשל בנסיונו. נסיון קשה, אבל לא עמד בו. כי אצל אברהם, הרי היום הזה היה קשה מאד בשבילו, הוא עכשיו חזר מעקדת יצחק, היום איבד את אשתו, ועכשיו בא בדו"ד עם עפרון הרשע והרמאי, הרי בדין היה שיתפוצץ מכליו, אבל כמו שמסביר הרב דסלר, הנסיון הוא דוקא בזמנים קשים, דוקא כשיש הסבר ורשות לכאורה להתפוצץ אז צריך האדם להשתלט על עצמו, ולכן כל דרך דיבורו עם עפרון וכל הנהגתו משלשלת לנו התורה, שלא צעק ולא צווח ואע"פ שבודאי היתה לו סיבה מספקת לעשות כן, אבל זה גדלותו של אברהם, וזה מה שזה נסיון גדול כל כך.² ולכן האריכה התורה כל כך בסיפור מעשה המכפלה, שזה מראה גודל הנסיון.

וביאור הדבר, משום שבהבנת אברהם החסד שלו לא היה מחמת שהוא הבין שזה דבר טוב, אלא מחמת שכך רצון הבורא, מה הוא חנון אף אתה חנון, מדת החסד של אברהם גילמה את מדת החסד של הקב"ה, זה מה שהקב"ה תובע מאנשים, ולכן החסד שהוא עשה היה על ידי תביעה, ועל ידי תביעה אפשר לתבוע גם ויתור.

וא"ש לפ"ז מה שאמרו חז"ל בחגיגה דף ג' ע"א מה יפו פעמין בנעלים בת נדיב כו' בתו של אברהם אבינו שנקרא נדיב שנאמר נדיבי עמים נאספו עם אלקי אברהם, ורש"י פירש על שם נדבו לכו להכיר בוראו,

אבל לדברינו יש לומר כפשוטו, שעיקר המעלה של אברהם היה נדיבותו, ובוה זכה שמזרעו יבא כלל ישראל שיקבלו את התורה, וממילא מכונים ישראל בשם בת נדיב.

ונראה שזה היה מעשה אליעזר ורבקה ונקודה זו הוא רצה לבחון, הוא לא רצה לבחון אם היא בעלת חסד במובן הרגיל, כי מדת החסד יכול כל אחד להגיע אליה מטעמי שלו, כל עיקר מבחנו היה לראות אם היא בעלת חסד מחמת תורת תוהו שכן מסתבר לה [כמו הרבה אנשים גדולים בדור הזה] או מחמת ציווי הבורא, ולכן כאשר היא עונה שהיא תשקה אותו, זה אמנם ראייה שהיא בעלת חסד, שהיא צדקת, אבל מי יימר שהיא צדקת בתור מצווה בתורת ה', אולי היא עושה חסד משום שכן מסתבר לה, ואף שגם זה צדקות, אבל אי אפשר לבנות בית של תורה מסיני באופן זה, ולכן הוצרך לבחון אותה לראות אם תאמר גם את גמליך אשקה, כי באמת אפשר שלא היה צורך לזה, שהרי יכלו לקחת בעצמם, אבל אם היא תאמר גם גמליך אשקה, אע"פ – ובדוקא בגלל – שזה לא מסתבר ולא מוכרח, אמנם אין זה חסד בעלמא, זה חסד של ויתור, זה אמנם לא מגיע לך אבל אני אעפ"כ עושה כן, ולכן כאשר ראה שהיא עשתה כן אז אמר שעל ידי מעשיה היא מראה שני דברים, א' שהיא גומלת חסדים וראויה ליצחק, זה א', אבל זה לא מספיק כי אפשר החסד נובע מתורת תוהו, ולכן אמר שהחסד שהיא עשתה היא חסד של ויתור, והיא ראויה ליכנס לביתו של אברהם, שעתידי לקבל את התורה, ולא להסתפק בתורת תוהו, וזה כפל הלשון ברש"י: אתה הוכחת ראויה היא לו שתהא גומלת חסדים וכדאי ליכנס בביתו של אברהם.

ולפ"ז א"ש מה שכתוב בפ"ז: וירץ העבד לקראתה, ופירש"י לפי שראה שעלו המים לקראתה. אבל קשה, דא"כ הרי ראה מן השמים שהיא צדקת, שהרי עלו המים לקראתה, וא"כ מדוע הוכרח לנסות אותה על ידי בקשת החסד? כך הקשה מרן הגר"מ שך זצ"ל, ויתרין שאנו לא סומכים על מופתים, ואכ"מ. ולפי דברינו א"ש, דאה"נ ראה שהיא צדקת, אבל גם איוב היה צדיק, אבל כאן יש חיפוש למדרגת ויתור, משום שזה מדרגה אחרת של קבלת התורה ולכן לא הסתפקו בצדקותה.³

ולכן מיד לאחר המעשה הוא נותן לה שני

2. ועיין במדבר רבה פ"ז סוף אות ב': א"ל הקב"ה יסורין קשין ונסיונין אחרים היו ראויין לבא על אברהם ואינן באין ואלו הן היסורין אותן שבאו על איוב היו ראויין לבא על אברהם וכו', ולדברינו היינו משום שניהם היו המעומדים להקים את העם הנבחר, ושניהם נתנסו, ואילו היה איוב עומד ביסוריו היו אלו ראויין לבוא על אברהם, אבל מכיון שנכשל איוב הרי עמד אברהם מעצמו.

3. ופשוט לפ"ז שמכיון שרחל ולא שניה היו צדקניות, הוצרכה רחל לעבור נסיון של "ויתור" למען אחותה בכדי ליכות להיות עקרת ביתו של יעקב, אבי השבטים שעמדו על הר סיני לקבל את התורה.

ולפמש"כ שמעשה קיחת המכפלה הוא הקדמה
לבחירת אשה ליצחק, מובן מדוע ילפינן קיחת קידושין
באשה מהא דכי יקח דשדה עפרון, ודו"ק.

צמידים ועשרה זהב, ופירש"י שזה מרמז על שני
הלוחות ועשרת הדברות, והיינו שעכשיו היא הראה
שהחסד שלה הוא ע"פ תורה, וממילא היא ראויה להקים
בית של מקבלי התורה.